

นายเสรี สรรพคุณ

ผู้อำนวยการส่วนสืบสวนและการจับกุม

ศูนย์สืบสวนสะกดรอยและการข่าว

หลักคิดและเทคนิคการสืบสวนจับกุมบุคคลตามหมายจับ กรณีคดีพิเศษที่ ๑๗๑/๒๕๕๖ ข้อหาร่วมกัน ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และร่วมกันฉ้อโกงประชาชน

หลักการและเหตุผล

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาที่ไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุหรือที่ได้หลบหนีการจับกุมไปเป็นเวลานานๆ และถูกออกหมายจับในภายหลังหรือที่เรียกกันในหมู่เจ้าหน้าที่ว่าแห่งคือความยากลำบากในการพิสูจน์ทราบแหล่งที่อยู่หรือที่หลบซ่อนตัวของผู้ต้องหา

การใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนโดยปกติอาจไม่ได้ผลและต้องใช้เวลา และสิ้นเปลืองงบประมาณมาก ทั้งนี้เพราะพยานหลักฐานต่างๆ ที่จะนำไปสู่การจับกุมตัวผู้ต้องหา มักจะสูญหายหรือถูกทำลาย ในขณะที่ผู้ต้องหาจะมีความระมัดระวังสูงมาก และจะไม่ทิ้งร่องรอยหรือพยานหลักฐานต่างๆ ไว้เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ จึงเป็นการทำหายและยากลำบากที่เจ้าหน้าที่จะต้องหาวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลสารเพื่อที่จะพิสูจน์ทราบที่อยู่หรือที่หลบซ่อนตัวของผู้ต้องหา และการจับกุมในที่สุด

หลักคิดและวิธีการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานต่างๆ

ถึงแม้ผู้ต้องหาจะมีความระมัดระวังตัวสูง แต่ในชีวิตประจำวันก็จำเป็นต้องกินอยู่หลับนอน จำเป็นต้องใช้เงินเพื่อซื้ออาหาร จ่ายค่าเช่าที่พัก จ่ายค่าทางด่วน น้ำมันเชื้อเพลิง หรือการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่ไว้วางใจ และในบางครั้งหากเจ็บไข้ได้ป่วย จำเป็นต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือคลินิก และบางรายอาจมีเพื่อนสนิท รู้ใจหรือเพื่อนต่างเพศไว้ปรึกษาหารือ หรือคอยช่วยเหลือ หรือผ่อนคลายความเหงา ความเครียดในเวลาที่ต้องอยู่โดยลำพังในภาวะกดดันเช่นนี้ ซึ่งในดำเนินชีวิตประจำวันดังกล่าวผู้ต้องหาหรือบุคคลใกล้ชิด จะทิ้งร่องรอยหรือพยานหลักฐานสำคัญที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในการติดตามจับกุมตัวได้ในที่สุด จึงขอกล่าวถึงแนวทางการตรวจสอบและการปฏิบัติไว้พอสังเขป ดังนี้

ก.การตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน

๑.การตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานทางเครือญาติของผู้ต้องหา บิดา มารดา บุตรธิดา ญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิด โดยการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร (ทร.๑๔) เพื่อทราบที่อยู่และประวัติการเปลี่ยนชื่อ/นามสกุลหรือที่อยู่ของผู้ต้องหาและเครือญาติ ทราบของความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และหมายเลขโทรศัพท์(ถ้ามี)

๒.การตรวจสอบข้อมูลยานพาหนะ (ข้อมูลของกรมการขนส่ง) เพื่อทราบจำนวนยานพาหนะ ประเภทพาหนะ ทะเบียนยานพาหนะ ทราบว่าบริษัทใดเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ กรณีผู้ต้องหาเป็นผู้ครอบครอง(อยู่ระหว่างการเช่าซื้อ) จะเพื่อที่จะขอข้อมูลการชำระเงินวิธีการชำระเงินค่าเช่าซื้อและข้อมูลหลักฐานอื่นๆ มาใช้ประโยชน์ต่อไป

๓.การตรวจสอบการเงินการธนาคาร (ข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินจากธนาคารและสถาบันทางการเงิน) เพื่อทราบการใช้จ่ายเงินของผู้ต้องหาที่ผ่านระบบธนาคารหรือสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการชำระหนี้ หรือการจ่ายเงินผ่านระบบธนาคารหรือบัตรเครดิต การทำสัญญาประกันภัย ประกันชีวิต การใช้บัตรเครดิตต่างๆ ในการสะสมแต้มหรือลดราคา เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นข้อมูลปัจจุบันหรือในอดีต หลังจากผู้ต้องหาหลบหนี

๑.๔ การรักษาพยาบาล (ข้อมูลจากสำนักงานประกันสุขภาพและโรงพยาบาล) เมื่อกรณีผู้ต้องหาเกิดเจ็บป่วย จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล ซึ่งในบางครั้งผู้ต้องหาจะเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลเดิมซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐ เพราะมีประวัติและมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก หรือเป็นเครือข่ายของการใช้บัตรประกันสังคม หรือโรงพยาบาลหรือคลินิกเอกชน การตรวจสอบดังกล่าวจะทราบชื่อที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลสำคัญที่ผู้ต้องหาให้ไว้ในการติดต่อฉุกเฉินจากโรงพยาบาลซึ่งจะเป็นข้อมูลถูกต้องเป็นจริงเพราะมีไว้เพื่อติดต่อกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินและเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ต้องหาจะได้กระทำความผิด หรืออาจทราบกำหนดนัดพบแพทย์ในครั้งต่อไปก็ได้ เป็นต้น

๑.๕ ประวัติการทำงานของผู้ต้องหา (ข้อมูลจากสำนักงานประกันสังคม) เพื่อทราบว่าประวัติการทำงานของผู้ต้องหาซึ่งปกติเมื่อเป็นผู้ต้องหาหลบหนีหมายศาล จะถูกให้ออกจากงาน แต่หากมีการประสานงานกับฝ่ายบุคคลของบริษัทที่ผู้ต้องหาเคยทำงานล่าสุดก่อนหลบหนี อาจได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสืบสวนจับกุมได้ เช่น รายชื่อของผู้ค้าประกัน หรือกลุ่มงานหรือลักษณะงานหรือผู้ที่เคยร่วมทำงานในแผนกเดียวกันทั้งคนสนิทและไม่สนิทกับผู้ต้องหา ในส่วนของคนที่ไม่ถูกกับผู้ต้องหาหรือที่เคยมีปัญหากันมาก่อนอาจได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์หรืออาจยังมีมือเป็นผู้อยู่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะของเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข่าวสารและนัยส่วนตัวของผู้ต้องหาด้วย

๑.๖ การจดทะเบียนการค้าหรือนิติบุคคล (ข้อมูลจากกรมธุรกิจการค้า) ผู้ต้องหาบางรายมีการจดทะเบียนนิติบุคคล หรือธุรกิจการค้าร่วมกับผู้อื่น การตรวจสอบอาจได้รายชื่อของกรรมการหรือผู้ถือหุ้นอื่นที่สามารถนำมาตรวจสอบความสัมพันธ์และขยายผลการสืบสวนได้หรือขอความร่วมมือให้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ได้

๑.๗ การตรวจสอบประวัติการเดินทางเข้า/ออกราชอาณาจักรไทย (ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการกงสุล) ของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิด จะได้ข้อมูลของบุคคลใกล้ชิดหรืออ้างอิงพร้อมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ และอาจได้ข้อมูลอื่นที่เป็นประโยชน์ที่ไม่เคยปรากฏเป็นหลักฐานในที่อื่นมาก่อน เช่น บุคคลอ้างอิงในการขอทำหนังสือเดินทาง อาจไม่ใช่บุคคลตามทะเบียนราษฎร แต่เป็นบุคคลสำคัญไว้ติดต่อเวลาเกิดเหตุฉุกเฉินในการเดินทางต่างประเทศ

๑.๘ การตรวจสอบข้อมูลการสื่อสารทุกประเภท ทั้งในระบบปรกติ และระบบออนไลน์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค (ข้อมูลจากผู้ให้บริการ) จะได้ข้อมูลในอดีต ในปัจจุบัน และพฤติกรรมความเคลื่อนไหว ความชอบส่วนตัว และในกลุ่มเครือข่ายของผู้ต้องหา คดีที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะได้ข้อมูลจากกลุ่มเครือข่ายของผู้ต้องหา

๑.๙ การตรวจสอบข้อมูลประวัติอาชญากรกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงาน ปปง. กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ สำนักงานบังคับคดี เป็นต้น ซึ่งในบางกรณีอาจพบว่าเป็นบุคคลที่มีกำหนดที่จะต้องไปรายงานตัวต่อหน่วยงานดังกล่าว หรือเข้าประมวลลายทรัพย์สินทอดตลาด ซึ่งอาจได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการปฏิบัติการสืบสวนได้

ข.การประมวลวิเคราะห์ ใช้ประโยชน์

นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบเบื้องต้นใน มาประมวลวิเคราะห์ เพื่อหาความแนวทางหรือวิธีการสืบสวนที่เหมาะสม หรือแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่คาดว่าจะได้สถานที่หลบซ่อนตัวของผู้ต้องหาหรือบุคคลใกล้ชิด

สนธิสนมกับผู้ต้องหา โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดประเด็น วิธีการสืบสวน และกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการให้เหมาะสมกับภารกิจ ภายในกรอบเวลาที่กำหนด ทั้งนี้อาจใช้โปรแกรมหรือเครื่องมือทางเทคโนโลยีเข้าช่วยอีกทางหนึ่ง

ค. นำข้อมูลที่ได้จากการประมวลวิเคราะห์มาปฏิบัติการจริงเพื่อพิสูจน์ทราบข้อหา

ข้อมูลที่ได้จากการประมวลวิเคราะห์จนสามารถกำหนดเป็นภารกิจและผู้รับผิดชอบภายในกรอบเวลาที่กำหนดได้แล้ว มาถึงขั้นตอนที่ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการปฏิบัติการดังกล่าวอาจใช้ทักษะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายๆวิธีประกอบกัน เช่น การสืบสวนสะกดรอย การเฝ้าจุด การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การซักถาม ลวงถาม การอำพราง การล่อซื้อ เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องมีประสบการณ์ และความอดทนสูง บางคดีต้องใช้เวลาหลายเดือนหรือเป็นปี ซึ่งต้องใจเย็นๆ ค่อยๆปฏิบัติไปตามที่ได้มีการวางแผนและกำหนดไว้

เมื่อได้ไปปฏิบัติการด้วยการลงพื้นที่มาแล้วในแต่ละครั้งจะต้องมีการเขียนรายงานการปฏิบัติการสืบสวน เรียนให้ผู้บังคับบัญชาทราบและเก็บไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสืบสวน และประชุมทีมงานเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงเท่าๆกัน ร่วมกันคิดวางแผน เสนอแนวทางร่วมกัน และแชร์ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ง. การทบทวนและถอดบทเรียน

บางคดีการดำเนินการอาจประสบความสำเร็จสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้โดยง่าย เพราะการตรวจสอบและการปฏิบัติงานตามหลักแนวคิดดังกล่าว แต่บางคดีก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะอาจมาจากความผิดพลาดของแผนปฏิบัติงาน วิธีการ หรือตัวเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะต้องนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประชุมหารือเพื่อทบทวนว่าที่ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จเพราะเหตุใด เพื่อทีมงานจะได้รู้และไม่กระทำให้เกิดความผิดพลาดซ้ำอีก หรือ จะพัฒนาต่อยอดอย่างไรเพื่อให้ก้าวทันพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดหรือการพัฒนาของเทคโนโลยีในอนาคต

บทสรุป

จากการนำหลักแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้ศูนย์สืบสวนสะกดรอยและการข่าวสามารถจับกุมกลุ่มผู้ต้องหาตามหมายจับในคดีพิเศษที่ คดีพิเศษที่ ๑๗๑/๒๕๕๖ ได้ทั้งหมด ๑๑ รายในจำนวนนี้ถูกกดดันให้เข้ามาอับตัว ๑ ราย ครบตามจำนวนที่ออกหมายจับ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ - กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวมระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี

ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นหลักคิดและวิธีปฏิบัติที่ดีวิธีการหนึ่ง ในการสืบสวนติดตามผู้ต้องหาตามหมายจับในอนาคตได้ต่อไป

.....